

การพัฒนาชาวนาไทยรุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย

The Development On New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy

สุริยะ หาญพิชัย¹ และ พีรพล ไทยทอง²

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี¹

วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีเชียงใหม่²

Suriya Hanpichai¹ and Peerapol Thaithong²

Thepsatri Rajabhat University, Thailand ¹

Srichiangmai Technological College, Thailand ²

Email : peerapol_teacher@hotmail.com

*****

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาชาวนาไทยรุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยโดยใช้เทคนิคกระบวนการวิจัยเชิงเอกสารพบว่า ชาวนาตกอยู่ในสภาพของความพ้อเพียง ที่ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในคนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพทำนาได้ การพัฒนาและส่งเสริมชาวนารุ่นใหม่ต้องเริ่มจากการสร้างภาพ “ชาวนาผู้มีเกียรติ” เพื่อไปสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนรุ่นใหม่ในการประกอบอาชีพเกษตรกร และเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในเวทีโลก โดยมีแนวทางการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่แบบ S-M-A-R-T ดังนี้

เมื่อเรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบที่ 1 คือ ความเอาใจใส่ของเกษตรกรเมื่อเกษตรกรมีความรักและเชื่อมั่นในอาชีพทำนาจะทำให้เขาไม่ล้มเลิกหรือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพใหม่ องค์ประกอบที่ 2 คือ การบริหารจัดการ เป็นความรู้และทักษะที่จะทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในอาชีพ องค์ประกอบที่ 3 คือ การค้นคว้าและ พัฒนา เป็นการเอาความรู้ทางหลักวิชาการมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำนา องค์ประกอบที่ 4 คือ ทักษะการเกษตรความรู้ในการทำเกษตรที่ชำนาญ รวมทั้งการเปิดรับความรู้ใหม่ๆ และองค์ประกอบที่ 5 คือ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นการนำเทคโนโลยีและภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

คำสำคัญ: การพัฒนา; ชาวนารุ่นใหม่; ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย

Abstract

This article aimed to synthesize the development on new generation of Thai farmers to propel Thai economy by using the methodology of documentary research found that farmers fell into the image of sufficiency and being unmotivated the new generation turned into farming. The development and promotion on new generation of farmers must start with creating the image of “*Noble Farmer*” for inspiring to new generations in working as a farmer and propelling the Thai economy in global stage through the development guideline on new generation of farmers with S-M-A-R-T models sorted by the importance level. The first element was the attentiveness of farmers when they had the love and confidence in farming. They will not give up or change to a new career. The second element was the management. It was the knowledge and skills to help farmers succeed in their careers. The third element was the research and development. It was taken the academic knowledge as a guideline to solve problems that caused from farming. The fourth element was the agricultural skill, professional knowledge of farming including the exposure to the new knowledge. The fifth element was the appropriate technology. It was taken the technology and wisdom to apply for benefits.

Keywords: Development; New Generation of Farmers; Propel Thai Economy; Propel Thai Economy

บทนำ

วิถีชีวิตไทยและการดำเนินชีวิตของคนไทยมีความเกี่ยวข้องกับข้าวมาอย่างยาวนาน ทั้งเป็นพืชอาหารหลักของคนไทยทั้งประเทศและนำรายได้เข้าสู่ประเทศมาแต่อดีต ข้าวจึงเป็นพืชที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาอย่างมากมาย และคนไทยเราก็คงยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้โดยการรับช่วงสืบทอดเนื่องกันมา (Natsupa, 2004 : 10) การผลิตข้าวของเกษตรกรชาวนาที่ทำนาเป็นอาชีพหลักในอดีตนั้นในอดีต เป็นการผลิตเพื่อยังชีพในครัวเรือนแต่ปัจจุบันจากการเข้ามาของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ทำให้ชุมชนชาวนามีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก เพื่อการส่งออกมีการพัฒนาด้านระบบชลประทานและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่รวมทั้งเครื่องจักรกลมาใช้ทดแทนแรงงานมากขึ้น (Thonglim, 2013 : 15) แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการทำนาและความเป็นอยู่ของชาวนาที่แตกต่างจากเดิมค่อนข้างมาก

ทั้งนี้เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการพัฒนาที่รวดเร็วของประเทศที่เน้นการพัฒนาตามกระแสการพัฒนาแบบทุนนิยมที่เน้นการพัฒนาความเจริญให้แก่พื้นที่ด้อยพัฒนานั้นการพัฒนาเกษตรกรรมในเชิงเดี่ยวซึ่งต้องผลิตในปริมาณที่มากเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ที่มากขึ้นซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชวานาจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นการทำนาเชิงพาณิชย์ผลิตเพื่อขายและเข้าสู่การผลิตเชิงพานิชภายใต้อิทธิพลของกลไกทุนนิยมทำให้องค์กรนำสินค้าที่ผลิตได้ไปขายในตลาดเพื่อที่จะได้เงินมาซื้อปัจจัยในการผลิตและดำรงชีวิตอย่างไรก็ตามสิ่งที่ตามมาคือรายจ่ายในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นตามการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งการพัฒนาที่เจริญให้ทันกับโลกยุคปัจจุบันในขณะที่ผลผลิตของชวานากลับมีราคาตกต่ำลงภาคการเกษตรโดยเฉพาะการผลิตและการค้าข้าวของไทยกำลังเผชิญกับความกดดันและความท้าทายที่สำคัญในหลายๆ ด้าน (Nakhon-in, 2011 : 47-66) การสูญเสียส่วนแบ่งการตลาดของการส่งออกข้าวไทยให้กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเช่นประเทศเวียดนามที่ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของทางภาครัฐการเพิ่มผลผลิตข้าวและลดต้นทุนการผลิตเป็นต้นปัญหาในเรื่องของการส่งออกข้าวที่ยังต้องแข่งกับประเทศเพื่อนบ้านแล้วปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรชวานาโดยตรงคือต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เป็นสาเหตุที่ทำให้ชวานาไทยมีรายได้น้อยมากจากการที่มีผลผลิตที่ต่ำและต้นทุนในการประกอบการที่สูงจนทำให้อาชีพชวานาไทยเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ยากจน ลำบาก อันเป็นสาเหตุให้ลูกหลานชวานาไม่สนใจประกอบอาชีพทำนาอีกต่อไป ครอบครัวชวานาจึงไม่มีผู้สืบทอดอาชีพทำนาชวานาจึงเป็นผู้สูงอายุ ขาดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การพัฒนาภาคการเกษตรของไทยจึงยังคงล่าหลังขาดการพัฒนา และด้อยค่าลงไปทุกที (Santasombat, 2003 : 45) แม้ว่าอาชีพชวานาที่ได้ชื่อว่าเป็น กระดูกสันหลังของประเทศชาติ แต่วิถีชีวิตของชวานาไทยกลับเผชิญกับความยากจน มีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับล่างสุดของสังคม อธิบายภาพฉายของชวานาที่ต้องตรากตรำทำนาอย่างหามรุ่งหามค่ำ หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดินแต่กลับต้องแบกหนี้สินล้นพ้นตัวรายได้จากการทำนาไม่สามารถเลี้ยงชีพได้ และดูเหมือนยิ่งปลูกยิ่งทำนาก็ยิ่งทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ถดถอย ไม่ได้ดีขึ้นแต่น้อย จนทำให้อาชีพทำนาเป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่ไม่ยอมให้บุตรหลานไปประกอบอาชีพ ส่งผลให้ชวานาไทยอ่อนแอลงเรื่อยๆ ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและด้อยพัฒนาตามมา

บทความนี้มุ่งอธิบายถึงการพัฒนาภาคการเกษตรของไทยโดยเฉพาะการทำนาอันควรให้การส่งเสริมเป็นชวานายุคใหม่ ชวานายุคใหม่ควรมีอายุน้อยลงมีการเติบโตอย่าง

ชาวนาลาดมือองค์ความรู้ และแนวความคิดการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) รู้ว่าการเติบโตของธุรกิจการทำนาเป็นอย่างไรทำอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถรวบรวมความรู้ในการปลูกพืชและการประกอบการมาสร้างเป็นองค์ความรู้สำหรับส่งต่อความรู้ให้คนอื่นได้มีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและข่าวสารเพื่อจะเข้าแข่งขันในตลาดที่ใหญ่ขึ้นได้ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อสังเคราะห์การประยุกต์ใช้แนวความคิดพัฒนาชาวนาไทยรุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยโดยผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentaryresearch) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทบทวนข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลักรวบรวมจากเอกสารหนังสือ ตำรา แนวความคิดทฤษฎีและวรรณกรรม รวมทั้งรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชาวนายุคใหม่ซึ่งได้ตีพิมพ์ไว้แล้วจากนั้นนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์และเสนอผลการศึกษาในเชิงวิเคราะห์โดยมีขั้นตอนการวิจัยเอกสาร โดยกำหนดประเด็น และวางกรอบในการศึกษาสร้างกรอบข้อมูลให้สอดคล้องและตรงประเด็นกับเป้าหมายของการศึกษาศึกษาข้อมูลทุติยภูมิและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงสังเคราะห์และสรุปเนื้อหาผลการศึกษา

ภาพสะท้อนชาวนาไทยในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

1. ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวนาไทย

เนื่องจากประเทศไทยเป็นแผ่นดินที่สมบูรณ์ ได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในแหล่งกำเนิดข้าวที่ดีที่สุดในโลกเมล็ดพันธุ์แห่งภูมิปัญญาชาวนาไทยได้ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและหล่อหลอมหยาดเหงื่อแรงงานด้วยจิตวิญญาณแห่งบรรพชนข้าวจึงมิใช่แค่อาหารแต่ คือ วัฒนธรรม ประเพณีและเป็นดังลมหายใจที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนไทยทั้งแผ่นดินชาวนามีใช่แค่ผู้ลงแรงหว่านไถแต่เปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของชาติเป็นผู้สร้างความมั่นคงทางอาหารและเป็นหนึ่งในพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจสำคัญของไทย (Atiwanitchayapong, 2014 : 103-217)

อาชีพชาวนา คือ อาชีพทางเกษตรกรรมในประเทศไทยมักมีความหมายถึงอาชีพปลูกข้าวเป็นหลักชาวนาในประเทศไทยนับว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุดเพราะข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทยอาชีพทำนาเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทยที่สืบทอดมายังอนุชนรุ่นหลัง โดยส่วนใหญ่แล้วชาวนาจะใช้ชีวิตอยู่โดยสงบเงียบในชนบท (Baiya, 2011 : 6)

คำว่า ชาวนา หรือ เกษตรกรหรือกสิกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ เลี้ยงสัตว์เอาอาหารหรือวัตถุดิบ คำนี้นักคิดใช้กับผู้ที่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ ปลูกพืชไร่สวนผลไม้ไร่ไร่เลี้ยงสัตว์ปศุสัตว์อื่น ชาวไร่ชาวนาอาจเป็นเจ้าของที่ดินเกษตรกรรมหรือทำงานเป็นผู้ใช้แรงงานบนที่ดินของผู้อื่นก็ได้ แต่ในประเทศเศรษฐกิจก้าวหน้านั้น ปกติแล้วเกษตรกรเป็นเจ้าของไร่นา ขณะที่ลูกจ้างของไร่นานั้นจะเรียกว่า คนงานไร่นา (Farm Workers หรือ Farmhand) ทว่า เมื่อไม่นานนี้ ชาวนาเป็นบุคคลเพื่อสนับสนุนหรือปรับปรุงการเติบโตของที่ดินหรือพืชผลหรือเลี้ยงสัตว์ ปศุสัตว์ หรือปลา โดยแรงงานและความใส่ใจ (Office of Economic and Social Development of Central Region, 2010 : 2)

กรอบการอธิบายความเปลี่ยนแปลงของชาวนา ยังคงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกรอบแนวคิดเดิม เนื่องจากมีพื้นฐานความคิดอยู่ที่การปฏิรูประบบเศรษฐกิจทุนนิยม จนส่งผลให้การอธิบายภาพของชาวนาเน้นไปในทางที่เห็นว่าชาวนาโดยทั่วไปไม่เต็มใจเข้าสู่ระบบทุนนิยม แม้ว่าในเวลาต่อมาเมื่อชาวนาจำเป็นต้องเข้าสู่ระบบทุนนิยมแล้ว ชาวนาก็กังวลพยายามที่จะรักษาวินัยและระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบดั้งเดิมเอาไว้จนทำให้ภาพของชาวนา มีลักษณะหยุดนิ่งและปราศจากการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ จนกลายเป็น “วาทกรรมชาวนาพอเพียง” ที่ใช้แรงงานในครอบครัวทำการผลิตเพื่อยังชีพเท่านั้นไม่มีการพัฒนาความรู้ ขาดการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ จนก่อให้เกิดภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขาดประสิทธิภาพแม้ว่าการปรับตัวของชาวนาไทยในปัจจุบันมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป จากการทำนาภายใต้ระบบเกษตรกรรมแบบยังชีพ (Agricultural Subsistence) มาสู่ระบบเกษตรกรรมแบบทวิลักษณ์ (Agricultural Dual) และกำลังพัฒนาสู่การผลิตภายใต้ระบบการเกษตรเชิงพหุลักษณ์ (Agricultural Diversity) คือ มีความสามารถในการทำเกษตรกรรมที่หลากหลาย (Sirisathitkit, 2014 : 23) ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการปรับตัวได้มากขึ้นการดำรงอยู่ของสังคมชาวนาในบริบทการพัฒนาทุนนิยมเป็นภาพที่โอนเอียงไปในทางที่เห็นว่าสังคมชาวนามีความสามารถและศักยภาพในการปรับตัวต่อระบบทุนนิยมได้

2. ภัยคุกคามชาวนาไทยในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

แม้ว่าประเทศไทยจะอยู่ในสังคมเกษตรกรรม แต่ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเองกลับมีสัดส่วนที่ถดถอยลดน้อยลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ พร้อมกับจำนวนผู้เรียนและสำเร็จการศึกษาด้านเกษตรกรรมน้อยลง และเมื่อสำเร็จการศึกษากลับหัน

หลังให้กับวิชาชีพของตนเอง สาเหตุสำคัญคงหนีไม่พ้นค่านิยมในสังคมที่ต้องการให้บุตรหลานเป็นเจ้าคนนายคน จนทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำงาน (Issawilanon et al., 2009 : 12) โดยเฉพาะการทำงานเป็นอาชีพก็มีอุปสรรคต่างๆ จนทำให้อาชีพทำนาไม่มั่นคงที่ผ่านมาชาวนาส่วนใหญ่ยังมิถุนานะยากจนและมีรายได้น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ ขนาดการถือครองที่ดินของชาวนามีแนวโน้มลดลงต้นทุนการผลิตข้าวแต่ละประเภทมีต้นทุนเพิ่มขึ้นสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รายงานว่ พ.ศ.2557 มีต้นทุนการผลิตข้าวชนิดต่างๆ ประมาณ 4,323-5,968 บาท/ไร่ ซึ่งต้นทุนการผลิตข้าวจะสูงขึ้นทุกปีในขณะที่ผลตอบแทนสุทธิของชาวนาต่อไร่มีแนวโน้มลดลงรวมทั้งเกษตรกรมีขนาดหนี้สินเพิ่มขึ้น (Office of Agricultural Economics, 2014 : 4) ในด้านแรงงานพบว่าแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรน้อยลงส่งผลให้อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรสูงขึ้นเนื่องจากอาชีพชาวนาเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงจากภัยธรรมชาติได้แก่ฝนแล้งน้ำท่วม เป็นต้น (Kerdsuk, Rachuwarak and Wichakote, 2012 : 46) อย่างไรก็ตามนอกจากปัญหาความเสี่ยงทางด้านภัยธรรมชาติแล้วยังมีปัญหาอื่นๆ ที่ทำให้ชาวนาไทยไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ (Ngamkamon, 2009 : 10) โดยอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่จึงเป็นอาชีพที่อยู่ท่ามกลางความกดดันทั้งจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านอิทธิพลทางธรรมชาติ ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถคาดการณ์สภาพภูมิอากาศตลอดจนสภาพเศรษฐกิจสังคมที่มีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลาได้ ดังนั้นเกษตรกร จึงมีการปรับตัวในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ (Luangaramsri, 2008 : 15)

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของชาวนาหรือแนวทางแก้ไขปัญหาของชาวนานั้นพบว่ายังมีช่องว่างในเรื่องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับชาวนาและการปรับตัวของชาวนาเพราะส่วนใหญ่มองว่าชาวนาเป็นกลุ่มที่เป็นภาระของสังคมที่จำเป็นต้องช่วยเหลือตลอดไปและมองชาวนาในฐานะกลุ่มที่ไม่ได้ไปด้วยกันกับสังคมสมัยใหม่จนนำมาสู่แนวคิดที่ว่าควรลดขนาดภาคเกษตรลงเพื่อให้ประเทศเติบโตทางเศรษฐกิจ (Thaothawin, 2008 : 1-15)

ซึ่งอาชีพเกษตรกรไม่ใช่งานที่มีกำไร รายได้อยู่ในระดับต่ำ ชาวนาส่วนใหญ่จึงมีรายได้ไม่พอเพียงจากการทำเกษตรซึ่งรายได้ไกลจากความต้องการแม้ในระดับส่วนตนและครอบครัวจึงทำให้พวกเขาเลิกทำนาและขณะที่รายได้ต่ำลงสินค้าเครื่องใช้เกี่ยวกับเกษตรกรรมมีราคาสูงขึ้น เช่น เมล็ดพันธ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และยิ่งไปกว่านั้นแรงงานเยาวชนไม่มีในภาคเกษตร จึงทำให้ภาพของชาวนาในมโนคติของคนทั่วไป คือ ความยากจน ซึ่งบ่ง

บอกถึงสภาพของความยากไร้ในภาคการเกษตร (Hanpichai and Sabruangthong, 2015 : 102-118) พอจะตั้งเป็นกรอบจินตนาการได้อย่างกว้างๆคือความยากจนทรัพยากรสินทรัพย์ โอกาสขาดอำนาจและไร้ศักดิ์ศรี ประกอบกับโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การเปลี่ยนหัวอำนาจเศรษฐกิจของโลก การขยายตัวของชุมชนเมือง การขาดแคลนทรัพยากร และการเปลี่ยนแปลงทางสภาพอากาศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกในอนาคตและการเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมใหม่ โลกของเศรษฐกิจดิจิทัลประเทศไทยจำเป็นต้องปรับนโยบายที่จะผลักดัน (Sirisathitkit, 2014 : 25)

ปัญหาที่สำคัญของชาวนาไทยจากการเสนอของ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่าชาวนาไทยมีปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาระบบชลประทานในพื้นที่เพาะปลูกข้าวมีจำกัดปัญหาการระบาดของศัตรูพืชปัญหาชาวนาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพปัญหาต้นทุนการผลิตต่อไร่สูงปัญหาราคาข้าวในตลาดโลกมีความผันผวนปัญหานี้สินปัญหาไร่ที่ดินทำกินปัญหางบประมาณการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตข้าวน้อยเกินไป รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนของรัฐบาลก็ตกอยู่ภายใต้วิธีคิดแบบประชานิยมมากกว่าที่จะคำนึงถึงความเข้มแข็งของชาวนาอย่างแท้จริง (The Secretariat of the House of Representatives, National Reform Council, 2017 : 15)

แนวคิดการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชาวนาไทย

ชาวนาไทยถือเป็นผู้ผลิตข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทย ข้าวจึงนับเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยมาอย่างช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในด้านมูลค่าการผลิตและการส่งออกนั้นข้าวจะลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับสินค้าอื่นๆโดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม แต่ในด้านสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมแล้วข้าวยังถือว่ามี ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการบริโภคข้าวในประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่สูงและเม็ดเงินที่หมุนเวียนจากการใช้จ่ายของครัวเรือนชาวนาที่มีมากถึง 4 ล้าน ครัวเรือนทั่วประเทศย่อมส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ (Duangbut, 2013 : 7) ซึ่งกว่าทศวรรษที่ผ่านมาเกิดแนวคิดในการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้เข้ามาพัฒนาการทำ

การเกษตรของประเทศไทย เกิดความพยายามในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมขึ้นมา มากมายหลายหลักสูตร บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตลอดชีวิต

การพัฒนาชาวนารุ่นใหม่ควรสร้างลักษณะของชาวนาให้เป็นผู้ประกอบการแบบ เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ความเปลี่ยนแปลงของสังคมเกษตรกรรมโดยเฉพาะ วิถีชีวิตของชาวนานับแต่ระบบการผลิตกระบวนการผลิตและการใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยี ขนาดใหญ่ในการเพาะปลูกมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องพอสรุปได้ว่าสังคมชนบทในปัจจุบันได้ เปลี่ยนจาก “สังคมชาวนา” มาเป็น “สังคมผู้ประกอบการ” ในหลายระดับทั้งด้านการผลิต การแปรรูปซึ่งกระบวนการมาเป็นผู้ประกอบการในชนบทมาจากแรงจูงใจที่สำคัญคือกำไร และผลจากการพยายามหาทางออกจากภาวะทางเศรษฐกิจที่อยู่ในสภาพล้มต้อ้าปากไม่ได้ จึงทำให้เกิดความคิดเรื่องการพัฒนาต่อยอดผลผลิตหรือการแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ความ เปลี่ยนแปลงของสังคมชาวนาที่ทำให้ในปัจจุบันแตกต่างจากอดีตอย่างมากทั้งในเรื่องความ ซับซ้อนของการผลิตและการบริโภควิถีชีวิตประจำวัน (Woods, 2011 : 2)

ภาคการเกษตรเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของสังคมมนุษย์ การพัฒนาการผลิต อาหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาเกษตรกรชาวนารุ่นใหม่จึงเป็นแนวความคิดใน การแก้ไขปัญหาภาคการเกษตรของไทยอย่างยั่งยืน แนวคิดเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือสมาร์ท ฟาร์มเมอร์ได้รับการบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการเกษตรซึ่งมีความสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) โดยเป็นการดำเนินงาน ภายใต้คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ.2522 ซึ่งแนวคิดสมาร์ทฟาร์มเมอร์เป็นวัตถุประสงค์ ของยุทธศาสตร์ที่ 1 จาก 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการเกษตรซึ่งมุ่งเน้นการ พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรโดยคาดหวังให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ (Co-operative Academic Institute, 2012 : 6) รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงใน มิติของการผลิตและการตลาดตลอดจนมีความสามารถในการผลิตสินค้าและการตลาดใน ระดับที่พร้อมสำหรับก้าวสู่การเป็นผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพที่สามารถทำการเกษตรได้จน ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนเกษตรกรรุ่นเดิมซึ่งศูนย์ติดตามและ พยากรณ์เศรษฐกิจการเกษตร (2560) ได้อธิบายไว้ว่า Smart Farmer หรือ เกษตรกร ปราดเปรื่องว่า “ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ” ได้แก่

1. มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ ต้องมีความรู้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือให้คำแนะนำปรึกษาให้กับผู้อื่นได้ และสามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่น

2. มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ต้องสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่และผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆ มีการบันทึกและใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และมีการนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพของตนเองได้

3. มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด ต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน และทุน มีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้ และมีการจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

4. มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค ต้องมีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ และมีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆ

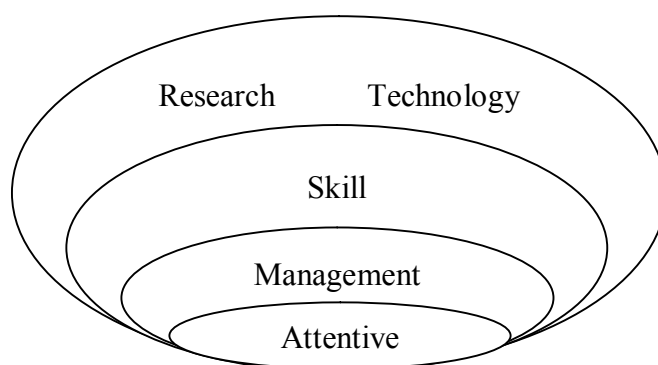
5. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม ต้องมีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Economy) และมีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

6. มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ต้องมีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร รักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพทางการเกษตรไว้ให้รุ่นต่อไป และมีความสุขและพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร

2. บทสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่

จากการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชาวนาไทย ผู้เขียนได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่ให้มีภาพพจน์และศักดิ์ศรีที่ดี ในการพัฒนาและส่งเสริมชาวนารุ่นใหม่จึงจำเป็นต้องเริ่มจากการสร้างภาพ **“ชาวนาผู้มีเกียรติ (Noble Farmer)”** เพื่อไปสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนรุ่นใหม่ในการประกอบอาชีพเกษตรกร เมื่อเกิดเกษตรกรชาวนารุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น เกษตรกรก็จะร่วมกันพัฒนาภาคการเกษตร และภาคเกษตรก็สามารถพัฒนาเกษตรกรให้มีระดับมาตรฐานความเป็นอยู่และ

คุณภาพชีวิตดีสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งจากภาพความสัมพันธ์ในการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่ (Smart Farmer Model) สามารถนำมาสร้างกรอบการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่ให้มีภาพพจน์และศักดิ์ศรีที่ดีแบบเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) มีแนวทางการพัฒนาในด้านต่างๆ แบบ S-M-A-R-T ซึ่งควรพัฒนาให้ชาวนามีคุณลักษณะ แสดงดังภาพดังนี้

ภาพ 1 ความสัมพันธ์ในการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่

ชาวนารุ่นใหม่ Smart Farmer	S = Skill	ทักษะการเกษตร
	M = Management	การบริหารจัดการฟาร์ม
	A = Attentive	ความเอาใจใส่ในอาชีพเกษตร
	R = Research	การค้นคว้าและพัฒนา
	T = Technology	เทคโนโลยีที่เหมาะสม

องค์ประกอบการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่

องค์ประกอบในการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไทยให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

1. Skill หมายถึง ทักษะการเกษตรคือ ชาวนาควรมีการพัฒนาทางด้านความสามารถในการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้ามีทักษะในเรียนรู้ สิ่งสำคัญต้องพึ่งตนเอง โดยการลดต้นทุนการผลิตและมีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้นอกจากนี้ เกษตรกรต้องเปิดกว้างทางความคิดในการเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ความรู้และนวัตกรรม หรือสิ่งต่างๆ ไม่ยึดติดกับความเคยชินเดิมที่

เป็นอยู่มากจนเกินไป (Agricultural Economic Monitoring and Forecast Center, 2017 : 45) การปฏิบัติงานทางการเกษตรนั้นจำเป็นต้องใช้การสร้างสรรค์ประสพการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในเรื่องที่ต้องการเป็นสร้างความชำนาญในการประกอบอาชีพจนกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์เฉพาะด้านเกษตร

2. Management หมายถึง การบริหารจัดการฟาร์มคือ การพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการเกษตรเพื่อมุ่งเน้นการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆภายในฟาร์มเช่นทรัพยากรที่ดิน ทุนและแรงงานเป็นหลักนอกจากนี้ยังมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับราคาและการตลาดเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่สำคัญ คือการบริหารและจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และเป็นแนวทางแก้ปัญหาการใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและการคัดเลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้ชาวนารุ่นใหม่มีความสามารถในการวางแผนผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้เท่าทันกลไกตลาดสินค้าการเกษตรการบริหารจัดการอยู่บนหลักพื้นฐานของทรัพยากรที่เกษตรกรมีอยู่เพื่อใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพการเกษตรมีลักษณะที่เหมือนกันคือ การบริหารจัดการในฟาร์มของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง โดยการใช้การลงทุนที่ต่ำที่สุดหรือประยุกต์ใช้ความรู้โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนมากจนเกินไปจนทำให้เกิดการประหยัดต้นทุนการผลิต(Department of Agricultural Extension, 2013 : 1)

3. Attentive หมายถึง ความเอาใจใส่ในอาชีพเกษตร เนื่องจากการทำนาจำเป็นต้องมีความเอาใจใส่ในอาชีพ ชาวนาเป็นอาชีพที่สำคัญและมีศักดิ์ศรี เป็นอาชีพที่สร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับประเทศชาติ ความเอาใจใส่ในอาชีพนับเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ชาวนาประสบผลสำเร็จในการทำนา (The Secretariat of the House of Representatives, National Reform Council, 2017 : 3) เป็นเกษตรผู้มีสุข มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความสุขและพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร รักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพทางการเกษตรไว้ให้รุ่นต่อไปความเอาใจใส่ในอาชีพการเกษตรนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เนื่องจากอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง ทำงานหนัก และให้ผลตอบแทนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพในภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องให้ความอดทนสูงกว่าจะประสบผลสำเร็จในอาชีพความตระหนักในอาชีพ เฝ้าดูแลเอาใจใส่ในงานที่ทำ นับเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้เกษตรกรมีความเพียรพยายามพัฒนาจนเกิดผลสำเร็จในอาชีพ

4. **Research** หมายถึง การค้นคว้าและพัฒนา คือ การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการเกษตร จากการนำหลักการมาวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นการเริ่มต้นเป็นชาวนานักวิจัยนั้นเริ่มมาจากการศึกษาหาความรู้และการใช้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆเพื่อนำเข้ามาช่วยในการทำนาการผลิตผลผลิตและวิธีการทำการเกษตรที่ทำให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพสูง การทดลองและจดบันทึกการปฏิบัติงานไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตและเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพของตนเองได้ (Agricultural Economic Monitoring and Forecast Center, 2017 : 6) การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ประกอบกับการพัฒนาในอาชีพเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการประสบความสำเร็จของเกษตรกร โดยจะพบว่า เกษตรกรหรือ ชาวนาผู้มีความรู้สูง มักจะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาอาชีพของตนเอง ความรู้ที่เกษตรกรมีดังกล่าวเกิดจากการเฝ้าสังเกต และเก็บข้อมูลจนเป็นความรู้แบบรู้ลึกรู้จริงจากการปฏิบัติที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. **Technology** หมายถึง เทคโนโลยีที่เหมาะสม คือ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่น เทคโนโลยีบางเรื่องเหมาะสมกับบางท้องถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะของแต่ละพื้นที่และภูมิอากาศ องค์การอนามัยโลก กล่าวถึงคุณสมบัติของคำว่าเทคโนโลยีที่เหมาะสม คือ ต้องเหมาะสมถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์สามารถปรับปรุงให้เข้ากับสถานะท้องถิ่นได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นและ สามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ภายใต้ความพอเพียงในการเลือกใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับต้นทุน หรือสิ่งที่มีในท้องถิ่น แม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้อาจไม่สมบูรณ์เต็มร้อยเหมือนเครื่องจักรสมัยใหม่ แต่ก็สอดคล้องกับวิถีชีวิตเรียบง่าย ตามหลักพอเพียง (Agricultural Economic Monitoring and Forecast Center, 2017 : 11) เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นในโลกยุคปัจจุบันเกษตรกรต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการลงทุน เนื่องจากการลงทุนในเทคโนโลยีจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนที่มาก ดังนั้นเกษตรกรจึงควรปรับใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีจากที่มีอยู่เพื่อประหยัดต้นทุนในการลงทุนเพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

สรุป

กรอบการอธิบายความเปลี่ยนแปลงของชาวนา ยังคงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกรอบแนวคิดเดิม เนื่องจากมีพื้นฐานความคิดอยู่ที่การปฏิรูประบบเศรษฐกิจทุนนิยม จนส่งผลให้การอธิบายภาพของชาวนาเน้นไปในทางที่เห็นว่าชาวนาโดยทั่วไปไม่เต็มใจเข้าสู่ระบบทุนนิยม แม้ว่าในเวลาต่อมาเมื่อชาวนาจำเป็นต้องเข้าสู่ระบบทุนนิยมแล้ว ชาวนาก็ยังคงพยายามที่จะรักษาวัฒนธรรมและระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบดั้งเดิมเอาไว้ จนทำให้ภาพของชาวนา มีลักษณะหยุดนิ่งและปราศจากการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ จนกลายเป็น “วาทกรรมชาวนาพอเพียง” ที่ใช้แรงงานในครอบครัวทำการผลิตเพื่อยังชีพเท่านั้นไม่มีการพัฒนาความรู้ ขาดการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ จนก่อให้เกิดภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขาดประสิทธิภาพแม้ว่าการปรับตัวของชาวนาไทยในปัจจุบันมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป จากการทำนาภายใต้ระบบเกษตรกรรมแบบยังชีพ (Agricultural Subsistence) มาสู่ระบบเกษตรกรรมแบบทวิลักษณ์ (Agricultural Dual) และกำลังพัฒนาสู่การผลิตภายใต้ระบบการเกษตรเชิงพหุลักษณ์ (Agricultural Diversity) คือ มีความสามารถในการทำเกษตรกรรมที่หลากหลายทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการปรับตัวได้มากขึ้น แม้ว่าอาชีพชาวนามีกรอบจินตนาการได้อย่างกว้างๆคือความยากจนทรัพย์สินขาดโอกาสขาดอำนาจและไร้ศักดิ์ศรีประกอบกับโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรการเปลี่ยนหัวอำนาจเศรษฐกิจของโลก การขยายตัวของชุมชนเมือง การขาดแคลนทรัพยากร และการเปลี่ยนแปลงทางสภาพอากาศจากปัญหาดังกล่าวทำให้ชาวนาถูกมองในฐานะที่เป็นตัวปัญหาทางเศรษฐกิจจากกระแสความเดิมของการพัฒนาในประเทศไทยที่ผ่านมาที่มุ่งสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญเติบโตทางวัตถุมากกว่าด้านอื่นๆแม้ว่าการทำนาว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและระบบการพึ่งตนเองมักประณามการละทิ้งการทำนาว่าเป็นหลงลืมรากเหง้าวิถีชีวิตทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหารสร้างผลเสียต่อทั้งสังคมขณะที่การทำนาเคมีแบบเข้มข้นและการไม่ยอมเข้าสู่การทำนาอินทรีย์ของเกษตรกรก็ถูกประณามว่าเป็นความโลภความเห็นแก่ตัวขาดศีลธรรมความฟุ้งเฟ้อท่ามกลางเปลี่ยนแปลงของชนบทที่แนวโน้มสำคัญก็คือการที่อาชีพในภาคเกษตรโดยเฉพาะการทำนามีบทบาทน้อยลงทุกทีในการสร้างชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีให้เกษตรกรการตัดสินใจของเกษตรกรไม่ว่าจะเป็นการละทิ้งที่

นาการเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่มีราคาดีกว่าแนวทางการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่ให้มีภาพพจน์และศักดิ์ศรีที่ดี แบบชาวนาผู้มีเกียรติ (Noble Farmer)

แต่จากภาพความสัมพันธ์ในการพัฒนาชาวนารุ่นใหม่เรียงลำดับความสำคัญองค์ประกอบที่หนึ่ง คือ ความเอาใจใส่ของเกษตรกร (A) เมื่อเกษตรกรมีความรักและเชื่อมั่นในอาชีพทำนา จะทำให้เขาไม่ล้มเลิกหรือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพใหม่ องค์ประกอบที่สอง คือ การบริหารจัดการ (M) เป็นความรู้และทักษะที่จะทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในอาชีพ องค์ประกอบที่สาม คือ การค้นคว้าและพัฒนา (R) เป็นการเอาความรู้ทางหลักวิชาการมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำนา องค์ประกอบที่สี่ คือ ทักษะการเกษตร (S) ความรู้ในการทำเกษตรที่ชำนาญ รวมทั้งการเปิดรับความรู้ใหม่ๆ องค์ประกอบที่ห้า คือ เทคโนโลยีที่เหมาะสม (T) เป็นการนำเทคโนโลยีและภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

ทั้งนี้ การพัฒนาภาคเกษตรอย่างยั่งยืนคือการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุโดยการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตหรือเพิ่มผลิตภาพของเกษตรกรการพัฒนาภาคการเกษตรจึงต้องเริ่มจากการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านวิธีการพัฒนาซึ่งมุ่งเน้นไปที่ตัวเกษตรกรทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ด้านการจัดการการเกษตรมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่การพัฒนาและส่งเสริมชาวนารุ่นใหม่จำเป็นต้องเริ่มจากการสร้างภาพ “ชาวนาผู้มีเกียรติ (Noble Farmer)” เพื่อไปสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนรุ่นใหม่ในการประกอบอาชีพเกษตรกร เมื่อเกิดเกษตรกรชาวนารุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น เกษตรกรก็จะร่วมกันพัฒนาภาคการเกษตร และภาคเกษตรก็สามารถพัฒนาเกษตรกรให้มีระดับมาตรฐานความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยภาครัฐไม่จำเป็นต้องกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและโอบอุ้มเกษตรกรอย่างที่เป็นมาในอดีตเพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันและขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในเวทีโลก

References

- Agricultural Economic Monitoring and Forecast Center. (2017). Smart Farmer with access to "Thailand 4.0 simultaneous?. *Online*. Retrieved March 10, 2017. From : <http://www.kasetkaoklai.com/home/2017/09/smart-farmer> on
- Atiwanitchayapong, N. (2014). Isan countryside people and way of living life: periodsofcontinuouschange. *Journal of Sociology and Anthropology*, 33(2), 103-127.
- Baiya, K. (2011). *Community way forbeing self-relianceof farmer's school group, Ban Tungkhong, Yom sub-district, ThaWangpha district, Nan province*. Independent study for Community Development Program, Faculty of Social Administration : Thammasat University.
- Bureau of Academic. (2016). *The reform of Thai farmers*. Bangkok : The Secretariat of the House of Representatives, National Reform Steering Assembly.
- Co-operative Academic Institute. (2012). *A project of farmer's kids for enhancing the competency on business agriculture : a new trend of learning from farming to sustainable development*. Faculty of Economics, Kasetsart University.
- Department of Agricultural Extension. (2013). *A working manual of agricultural promotion staff for farming management*. Bangkok : The Agricultural Co-operative Federation of Thailand.
- Duangbut, U. (2013). *The analysis of the government projects for helping farmers on selling products after ending the harvest season*. Bangkok : Thailand Research Fund.
- Hanpichai, S. and Sabruangthong, W. (2015). The poverty of Thai agriculturists in countryside area. *Rajapark Journal*, 9(18), 102-118.
- Issawilanon, S. et al. (2009). *Research on the dynamic of economics of producing Thai rice and the looking forward*. Bangkok : Thailand Research Fund.
- Kerdsuk, W. Rachuwarak, P. and Wichakote, K. (2012). *Adaptation of farmers at Tung Kula Ronghai towards climate change*. Bangkok : Thailand Research Fund.
- Luangaramsri, P. (2008). *Anthropology versus cultural studies*. Bangkok : Princess MahaChakriSirindhorn Anthropology Centre (Public Organization).
- Nakhon-in, B. (2011). Characteristics of framer's family: facts from research throughout the 4 decades (1955-1994). *Journal of Sociology and Anthropology*, 30(1), 47-66.
- Natsupa, C. (2004). *Thai culture and process of social change*. Bangkok : Chulalongorn University.

- Ngamkamon, K. (2009). *Health condition and safety behavior in working of farmers*. Thesis for Master of Nursing Science Program in Occupational. Graduate School : Chiangmai University.
- Office of Agricultural Economics. (2014). *Fundamental data of agricultural economics of the year 2013*. Nonthaburi : The Agricultural Co-operative Federation of Thailand.
- Office of Economic and Social Development of Central Region. (2010). *Way of live of farmers in central region : new issue under the trend of change*. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Board.
- Santasombat, Y. (2003). *Dynamic and flexibility of farmer's society: community economy in northern region and paradigm shift of the communities in the third world countries*. Chiangmai : Within Design Company Limited.
- Satsa-nguan, N. (2002). *Culture of rice in Thai Society: an existence and change*. Bangkok : Text and Journal Publication Co., Ltd.
- Sirisathitkit, P. (2014). *A development of sustainable adaptation of farmers in watershed area of Songkla lake*. Dissertation for Doctor of Philosophy in Development Education. Graduate School : Silapakorn University.
- Thansettakij. (2015). How to reform Thai farmers for being sustainable?. *Thansettakij Newspaper*, (35)5, 72.
- Thaothawin, P. (2008). The existence of farmer's society: a case study of debt problem in suburban villages. *Journal of Liberal Arts, UbonRatchathani University*. 4(5), 1-15.
- Thonglim, S. (2013). *Solution and obstacle of Thai agricultural system*. Bangkok : Amarin Printing and Publishing Limited.
- The Secretariat of the House of Representatives, National Reform Council. (2017). *The guidelines of reforming rice systematically*. Bangkok : The Committee of National Economy Reform Steering Assembly, National Reform Council.
- Woods, M. (2011). *Rural*. London and New York : Routledge.
- Yaimuang, S. et al. (2016). *A review of knowledge and development of issues for adaptation of Thai farmer throughout the change of growing and marketing rice*. Bangkok : Thailand Research Fund.